

no verbal **1. QUÈ ÉS LA COMUNICACIÓ NO VERBAL?**

La comunicació no verbal és la que es fa mitjançant gestos, moviments de diverses parts del cos o diferents expressions de rostre o dels ulls. Això no vol dir que quan un individu es comunica no verbalment prescindeixi del llenguatge parlat, sinó que la comunicació no verbal és, a vegades, un complement d'aquest. La gran majoria d'aquests gestos, moviments o expressions que constitueixen la comunicació no verbal els fem inconscientment, sense pensar que els fem o per què els fem.

Els antropòlegs han observat els moviments corporals de gent de diversos països (per exemple, un nord-americà, un anglès, un àrab i un negre, també d'Amèrica del nord) i han vist que no es mouen de la mateixa manera. Per tant, podem arribar a la conclusió que la societat on viuen els ha ensenyat a moure's d'una manera o d'una altra.

Molts psicòlegs han fet experiments amb universitaris, gravant-los en un laboratori en es distreien fent alguna cosa. Després, reproduint la cinta a camera lenta, s'han adonat que els joves feien gran quantitat de moviments en pocs minuts, i han mirat de trobar-los-hi el significat. Alguns especialistes en cinesi afirmen que filmar gent en un laboratori és molt poc fiable, ja que la conducta és artificial. Per això ells filmen al zoològic, al parc, als carrers o a d'altres llocs oberts.

Aquests moviments, segons els psicòlegs, tenen significat. Per exemple, diuen que les dones anglo-saxones que ensenyen el palmell de la mà quan estan prop d'un home és perquè aquest les atrau. D'altres són més clars. Per exemple, quan somriem, normalment vol dir que estem contents, i quan ajuntem les celles vol dir que estem enfadats o preocupats.

2. EL COMPORTAMENT SEXUAL: INNAT O

APRÈS CULTURALMENT?

Moltes feministes afirmen que les diferències entre el comportament entre les persones de sexe femení i les de sexe masculí són apreses. Altra gent diu que els homes són homes i les dones són dones, i les diferències de comportament entre els dos sexes són purament biològiques. Els especialistes en cinesi han aportat diverses dades que recolzen les feministes.

Des que són petits, als nens ja se'ls ensenya com s'han de comportar. Normalment, els nens són tractats d'una manera més brusca, i les nenes de manera més afectiva. Quan un nen realitza un acte pròpiament femení, l'avisem que allò no s'ha de fer o no l'aprovem (amb l'expressió del rostre, per exemple). Aleshores li ensenyaem que s'ha de comportar de la manera que la societat diu que s'han de comportar les persones de sexe masculí (la típica frase "comporta't com un home!"). En canvi, quan les nenes mostren un caràcter típicament femení, se les recompensa, i això fa que continuïn actuant d'aquesta manera. Als nens, com que no se'ls recompensa si actuen de forma femenina, deixen d'actuar d'aquella manera.

Això també varia depenent de la societat. Per exemple, els moviments de canells solts, que en la majoria de cultures occidentals es consideren com a típicament femenins i efeminats en els homes, a molts països de l'Orient Mitjà són considerats normals en els dos sexes.

Actualment no se sap gaire cosa sobre com els nens aprenen els indicadors de sexe. Però s'ha demostrat que els nens del sud dels Estats Units els aprenen als quatre anys aproximadament, mentre que els del nord-est tarden una mica més.

La doctora Margaret Mead va demostrar en el seu llibre "*Sex and Temperament in Three Primitive Societies*" que el comportament segons el sexe era après en la societat. Va estudiar el comportament de tres tribus d'indis. En la primera, tan els homes com les dones tenien un caràcter agressiu. En la segona, els dos sexes eren dolços i maternals. En la tercera, eren els homes que s'adornaven i anaven a comprar, i les dones eren enèrgiques, pràctiques i no s'adornaven.

3. GESTOS QUE INDIQUEN GALANTEIG

Una resposta emocional, com l'atracció sexual, desencadena canvis subtils en l'organisme de la dona. Els especialistes defineixen el conjunt d'aquests canvis com un estat de "forta predisposició al galanteig". Quan això passa, els músculs es comprimeixen, de manera que tot el cos es posa en estat d'alerta. En el rostre, línies que abans eren flàccides deixen de ser-ho, i fins i tot les "ulleres" tendeixen a desaparèixer. La mirada brilla, la pell s'acoloreix o es torna més pàl·lida i el llavi inferior es torna més pronunciat. La persona que normalment no es fixa en la seva postura tendeix a adreçar-se, disminueix el ventre prominent i els músculs de les cames es tensen. També es pot alterar l'olor del cos, i algunes dones diuen que la textura dels seus cabells també es modifica.

Prèviament al galanteig, les dones acostumen a tocar-se el cabell o arreglar-se la roba, mentre que els homes es toquen els cabells, s'estiren els mitjons o, si en porten, es toquen la corbata.

A mida que va avançant el galanteig, les mirades mútues als ulls de l'altre són constants. És estrany que un dels dos individus que estan galantejant es giri cap a una altra banda. També pot passar que s'inclinin l'un cap a l'altre i allarguin un braç o una cama, com si no deixessin passar cap intrús. Si parlen amb una tercera persona, deixen a la vista la part superior del cos de manera educada, els braços caiguts o repenjats en el seient, però al mateix temps formen un cercle tancat amb les cames, els genolls creuats de fora cap endins, de manera que les puntes dels peus quasi es toquen. Algunes vegades, l'individu realitza un tacte de substitució. Per exemple, moltes dones, en una conversa al restaurant, ressegueixen la vora de la copa, o dibuixen figures imaginàries a les estovalles amb els dits. També pot mostrar actituds provocatives: creua les cames, deixant entreveure part de la cuixa, recolza la mà en el maluc i tira el tronc cap endavant, o s'acaricia lentament la cuixa o el canell.

Les parelles en galanteig tomben el cap, i utilitzen senyals genèrics com la inclinació de la pelvis. Mostrar el palmell de la mà també és un símbol de galanteig.

4. ELS GESTOS CORPORALS

Ray Birdwhistell, un especialista en cinesi, va arribar a la conclusió que gran part de les comunicacions humanes es desenvolupen inconscientment. Birdwhistell va examinar detenidament pel·lícules de gent parlant i movent-se, és a dir, comunicant-se no verbalment. Va estar en contacte amb diversa gent de diverses cultures i països, i va arribar a la conclusió que no hi ha gestos universals, sinó que els gestos varien depenent de la cultura o la societat d'on prové o viu l'individu que s'expressa.

Si agafem l'exemple del somriure, veurem que a la regió dels Grans Llacs, una persona que somriu es presta a que li preguntin "què és el que troba tan graciós?". En canvi, si aquesta persona va a l'estat de Geòrgia i no somriu, li preguntaran si té algun problema.

Un altre exemple és el de l'observació d'una noia bonica. En aquest cas, un italià s'acariciarà el lòbul de l'orella, un àrab es rascarà la barba i un nord-americà mourà les mans imitant la figura d'una dona.

Un "kinema" és un moviment que té significat quan s'agafa en conjunt amb altres moviments. Els nord-americans disposen de només cinquanta o seixanta "kinemes" per tot el cos, trenta-tres d'ells pel cap. Aquests últims inclouen quatre posicions per les celles, quatre posicions per les parpelles, set per la boca, tres

maneres d'assentir amb el cap, i així successivament.

5. CONTRADICCIÓ ENTRE COMPORTAMENT NO VERBAL I VERBALITZAT

A vegades, el comportament no verbal contradiu el que s'està expressant verbalment en comptes de destacar-ho. Per exemple, podem trobar un home que normalment és passiu i submís, i a vegades tracta de demostrar tota la autoritat de la qual és capaç en el que diu i en el to de veu que utilitza, mentre que per la postura caiguda del cos, i per la indecisió dels seus gestos, resulta molt poc convincent.

A vegades podem trobar parelles que realitzen quasi tots els gestos de galanteig que existeixen, mentre estan parlant de literatura, filosofia o de com influeix el Sol a les mosques a mitjans d'estiu. Pel contrari, també podem trobar una parella immersa en un diàleg fortament sexual sense mostrar cap signe de galanteig. En aquests últims casos, es tendeix a creure en el comportament no verbal, per molt inconscient que sigui.

6. L'ETOLOGIA I LA COMUNICACIÓ ENTRE ANIMALS

L'etologia és una branca de la biologia que estudia el comportament dels animals, sota les condicions de l'hàbitat natural, i els mecanismes que en determinen el comportament. L'etologia, desenvolupada sobretot al segle XX, és fonamentada sobre unes altres branques de la biologia, com la bioquímica, la genètica, l'ecologia, la zoologia, etc.

Fa molts anys, quan encara no existia el llenguatge parlat, els humans (o els seus antecessors) es comunicaven no verbalment, amb signes i senyals. Com ja hem comentat abans en moltes ocasions, actualment l'home es continua comunicant no verbalment –moltes vegades inconscientment. Però l'home no és l'únic que es comunica no verbalment, sinó que també ho fan altres animals. Els etòlegs han començat a estudiar i comparar els sistemes de comunicació dels humans i d'alguns primats, i han notat que els humans ens comuniquem algunes coses molt similarment a alguns animals, en especial els simis.

Un dels exemples més curiosos de similitud comunicativa entre homes i simis és la salutació. Segons sembla, tots els animals salvatges se saluden entre si, i els simis ho fan d'una manera molt semblant a la de l'home. Jane Goodall, etòloga que va conviure amb ximpanzés a la selva, va descobrir que aquests s'abracen i es fan petons, i fins i tot es toquen els llavis. També es fan reverències, es donen les mans, i Goodall també diu que els ha vist tocant-se l'espatlla com a reverència de benvinguda.

7. LA COMUNICACIÓ NO VERBAL DE CARÀCTER VISUAL

La comunicació verbal de caràcter visual és molt important. Amb els ulls, encara que a vegades no ens ho sembli, expresseu moltes coses. Depenent de la intensitat, la duració i la decisió de la mirada, el lloc on es mira i com es mira podem deduir una sèrie de coses. Per exemple, si estem en un lloc públic i veiem que algú desconegut ens mira fixament molta estona, podem pensar que aquella persona vol alguna cosa de nosaltres o està interessada en nosaltres per algun motiu. Si la mirada va acompanyada d'un rostre enfadat o inexpressiu, podem imaginar que aquella persona ens vol mal o vol reclamar-nos alguna cosa. En canvi, si la persona –generalment del sexe oposat– ens dirigeix una mirada somrient-nos, o encara que no somrigui mostra un interès positiu per nosaltres, podem pensar que li agradem i ens vol seduir –o no ens vol seduir, però vol demostrar d'alguna manera la seva atracció per nosaltres o, com a conseqüència d'aquesta atracció, ens vol contemplar.

Molts psicòlegs han demostrat que la mirada fixa i duradora, en tot els casos, ens inquieta, ens posa nerviosos. Per això quan parlem en públic, que solem tenir molta gent mirant-nos directament als ulls molta estona, ens posem una mica inquiets (potser és per això que no tothom és capaç de parlar o actuar en públic sense posar-se nerviós i equivocar-se).

Quan mantenim una conversa amb una altra persona, el contacte ocular és fonamental. En principi, una mirada prolongada del receptor mentre l'emissor parla ens mostra un gran interès pel que aquest diu. I una mirada prolongada de l'emissor cap al receptor mentre l'emissor parla ens mostra una gran seguretat i/o decisió envers el que està dient. En canvi, si l'emissor fa mirades curtes o mira poc al receptor, això mostra una gran indecisió del que diu, o mostra poc interès pel receptor o per la conversa. També pot ser un senyal de timidesa. I si el receptor no mira gaire l'emissor mentre estan conversant o li fa mirades curtes pot ser que mostri poc interès per la conversa, que aquesta no li interessi gaire, que l'emissor no li caigui prou bé o simplement que sigui tímid.

És comú que una parella que està galantejant es miri fixament als ulls durant molta estona, com a signe d'atracció i d'interès per l'altre. O, si només és un el que està atret per l'altre, com hem dit abans, passarà el mateix però amb només una persona. Per posar un exemple, si en una conversa entre un noi i una noia que parlen d'un tema no amorós ni sexual, com pot ser la filosofia, notem que el noi mira la noia d'una manera continuada i afectuosa, podem deduir que aquest se sent atret o està interessat per l'altra.

Depenent del país o cultura, es tendeix a mantenir més o menys les mirades. Per exemple, els àrabs estan acostumats a mirar molt l'interlocutor mentre estan en una conversa. En canvi, a molts països de l'Orient Llunyà, es considera de mala educació fer el que fan els àrabs. A un nord-americà li resultarà estrany que una persona el miri molt mentre parlen, però també l'inquietarà que aquesta no li dirigeixi cap mirada. El mateix passa amb les mirades pel carrer. A Tel Aviv, per posar un exemple, estan acostumats a mirar molt la gent, tan els ulls com el físic de dalt a baix. Això pot resultar inquietant per una persona, per exemple, espanyola. Però, pel contrari, a França la gent està acostumada a ser observada pel carrer. Fins i tot, s'ha trobat el cas de dones franceses que, en un viatge als Estats Units, es queixaven que ningú les mirava pel carrer, talment com si s'haguessin tornat invisibles.

La comunicació a través dels ulls no només existeix en els humans, sinó que també és utilitzada per altres animals. Els goril·les, per exemple, quan se senten observats s'alteren com si algú els amenacés. En canvi, si algú els amenaça i té els ulls tancats, no s'alteren tant. Quan estan la selva, una mirada decidida i prolongada al voltant pot significar domini del territori. I una mirada prolongada entre dos goril·les pot provocar una baralla entre aquests.

Per acabar, cal afegir que el doctor Eckhard Hess ha descobert que els ulls no s'expressen només amb la mirada, sinó també amb l'augment o disminució del tamany de les pupil·les. El doctor estudia una nova ciència a la qual ha anomenat "pupil·lometria", en la qual investiga les alteracions de pupil·la segons els sentiments o les emocions del receptor respecte al que està veient. Per exemple, diu que les fotos de dones "lleugeres de roba" engrandeixen les pupil·les dels homes o les fotos de menjar engrandeixen les de les persones amb gana.

8. LA GESTICULACIÓ DE LES MANS

La gesticulació de les mans també és un aspecte important de la comunicació no verbal. Els moviments que fem amb les mans poden indicar diverses coses. Primerament, cal dir que aquest moviments serveixen moltes vegades de complement del que estem dient. D'altres, serveixen quan, en parlar, ens trobem sense la paraula adequada per expressar el que volem dir. Per exemple, si l'emissor està parlant d'un objecte circular però en aquell moment no se'n recorda del seu nom, molt probablement dibuixarà un cercle amb el dit.

Aquestes gesticulacions també serviran si ens fan repetir el que hem dit prèviament. Si creiem –o ens fan entendre– que el que hem dit no és prou clar, a la repetició solem gesticular–ho, si no és que ja ho havíem fet abans.

Depenent del país o cultura, les persones gesticulen molt o poc, i de manera diferent. Per exemple, els francesos gesticulen poc però amb elegància i precisió, els italians són més expansius, els jueus més insistents,

els alemanys es comuniquen més amb el rostre i la "regió espinal", etc. Notem, també, diferències en la forma d'expressió depenent de la regió.

A part dels moviments en les conversacions, cada cultura posseeix uns "emblemes". Aquests solen indicar una acció o una cosa determinada. Per exemple, tombar el cap i posar-se la mà sota la galta significa, en la majoria de cultures, l'acte de dormir. I el gest de fregar-se o colpejar-se suaument l'estómac significa tenir gana. Però aquests "emblemes" també varien segons la cultura. Per exemple, un argentí representa el suïcidi imitant la forma de la pistola amb la mà i posant-se-la al costat del cap. En canvi, un japonès imitarà l'acte de tallar-se la panxa fent l'*hara-kiri*.

Per acabar, cal dir que les mans tenen moltes articulacions, cosa que facilita la formació de nombrosos signes amb aquestes. Un exemple de llenguatge de signes amb les mans és el llenguatge dels sord-muts.

9. POSTURES

La postura d'un individu ens pot indicar moltes coses. En primer lloc, si veiem dues persones que tenen una postura molt similar o bastant igual, podem deduir que tenen un punt de vista semblant o són amics. Aquestes s'anomenen postures congruents.

Quan dues persones es veuen obligades a estar juntes i no es coneixen o no tenen bona relació –al tren, al metro, al cinema, etc.– tendeixen a asseure's tan separats com poden i desplegant, inconscientment, peus i braços com fent de barreres. En aquest cas utilitzen el propi cos per posar límits.

Cada individu té una forma pròpia d'asseure's, caminar, estar dret, etc. Moltes vegades aquestes postures pròpies ens mostren clarament quin és el seu caràcter. Per exemplificar, agafem un actor, en aquest cas Bud Spencer. És un home alt, cepat, voluminós, d'aspecte fort i amb cara de bona fe –sempre que no està enfadat. Amb tot això ja ens podem fer una idea del seu caràcter (bo, fort, etc.) que no vol dir que el que pensem sigui cert (les aparences enganyen).

La postura del cos mostra, també, si una persona està alta de moral o, pel contrari, està deprimida. Si veiem un home caminant dret, amb l'esquena recta i les espatlles aixecades podem deduir que porta una bona vida. En canvi, si veiem un home que no camina gaire recte, amb l'esquena aparentment torta i les espatlles decaigudes, podem pensar que està deprimat. Encara que, a vegades, encara que desaparegui la depressió interna, la postura segueix essent la mateixa, ja que els ossos, músculs i tot el que ens ajuda a moure'ns s'ha configurat d'aquella manera.

La societat també ens ensenya quines posicions hem de mantenir en determinats moments. Per exemple, un alumne ben educat socialment no posarà els peus sobre la taula mentre el professor està explicant, i un individu amb una mínima educació no es posarà dret al teatre en plena funció, privant, d'aquesta manera, que la gent de darrere seu vegi l'obra.

La posició d'un individu també pot indicar si aquest té o no una bona relació amb la persona amb la qual està. Si l'individu s'inclina cap endavant, amb l'esquena una mica encorbada i relaxat, podem pensar que simpatitza amb la persona que té al costat. Si, pel contrari, es tira enrere en el seient, és probable que la persona amb la qual està li desagradi.

Existeixen aproximadament mil postures còmodes. Cada societat n'adopta les que vol limitadament. Per això algunes societats consideren incorrectes o de mala educació les postures que una altra societat considera completament normals.

10. COMUNICACIÓ NO VERBAL MITJANÇANT EL TACTE I L'OLFACTE

El que una persona diu o els moviments que fa amb el cos són, només, formes de comunicació òbvies. Però els homes també ens comuniquem amb l'olfacte, el tacte i, rarament, amb el gust.

Actualment, molta gent està obsessionada per suprimir l'olor del mal alè, les olors de casa, les olors del carrer, l'olor corporal o l'olor dels genitals. Per fer això, l'home ha inventat colònies, desodorants, locions, etc., amb els quals suprimeix les olors naturals per les artificials.

Els nord-americans són els més "maniàtics" a l'hora de suprimir les olors, però d'altres cultures no. Els àrabs, per exemple, respiren a la cara dels altres i consideren les bones olors com una forma d'unió amb una altra persona. A Bali, els amants s'oloren l'alè com a signe amistós. A una tribu de Nova-Guinea, quan dos amics se separen el que es queda toca diverses vegades l'aixella del seu company per quedar-se amb l'olor d'aquest.

Entre els animals, l'olor té diverses funcions: delimitar el territori, identificació d'individus, estimulació sexual, etc. I en l'home també té moltes funcions semblants.

Wiener anomenava als olors MQE (missatgers químics externs). S'ha demostrat que, almenys en els animals, les secrecions externes d'un individu poden influir en l'organisme d'un altre. I en els humans es diu que també. La doctora Martha McClintock de la Universitat de Harvard va estudiar els cicles menstruals de les estudiants que vivien en una residència universitària, i va observar que el de dues que eren molt amigues estaven sincronitzats.

Sembla molt clar que l'home emet MQE, però es creu que només els animals són capaços de detectar-lo. Per exemple, els gossos troben molt fàcilment un individu a través de l'olfacte.

La capacitat olfactiva varia segons els individus, les edats i els sexes. És probable que els nens neixin amb molta capacitat olfactiva i la suprimeixin a mida que van creixent.

Les olors també tenen molta capacitat de despertar records. Per exemple, posem el cas d'un individu que solia jugar de petit en una casa antiga que feia una olor característica. Si aquest individu, al cap de molts anys de no anar a la casa hi torna i en nota l'olor (que és la mateixa de fa molts anys) segurament aquesta li recordarà la seva infantesa.

Per altra banda, amb el tacte rebem molta més informació de la que ens imaginem. La pell és l'òrgan més gran del cos, és el que el recobreix. Aquest òrgan capta tota mena de sensacions, des de la temperatura fins al dolor, passant per la pressió. Tots els éssers posseeixen zones erògenes, zones de pessigolleig i zones poc sensibles.

A partir de les primeres setmanes d'estar a l'úter de la mare, el fetus ja ha desenvolupat el tacte molt més que els altres sentits, i reacciona quan se l'estimula tàctilment. Quan el nen neix, rep un canvi molt fort, passa d'estar protegit pel cos de la seva mare a sortir a l'exterior, notant desprotecció. Encara que el nen s'acostuma a viure a l'exterior, sempre té necessitat de contacte corporal. Aquesta necessitat augmenta al període de la pubertat. Els investigadors l'anomenen "gana de pell", i han demostrat que tots els éssers humans, des dels nens petits fins als ancians, la tenen.

Per algunes societats, com la nord-americana, la britànica i la canadenca, el contacte físic és bastant tabú. Però per d'altres, com l'espanyola, la francesa o la italiana el contacte físic és més normal.

Però no és el mateix donar la mà o agafar-se de bracet que tocar la cuixa, per exemple. Depenent de la zona corporal que es toca té un sentit o un altre.

Podríem considerar el contacte sensorial més important que el contacte sexual, que és molt més intens. Però es dona molt més el contacte sensorial que el sexual.

11. CONTACTE DE L'EXTERIOR AMB EL NEN DINS L'ÚTER MATERN I INFLUÈNCIA POSTERIOR

Quan el fetus és dins l'úter matern ja percep sons i altres sensacions, com ara el nivell de llum (n'hi ha poca, però n'hi ha, i això depèn de la claror de l'entorn i de l'obesitat de la mare). El fetus es mou dins la panxa de la mare, i nota quan aquesta es pren una beguda o algun aliment. També s'afirma que el fetus es xucla el dit, plora, i fins i tot té singlot.

Segons investigacions del doctor Henry Truby, el fetus aprèn o té contacte amb el llenguatge dins l'úter de la seva mare, ja que pot sentir perfectament el que aquesta està dient. Per demostrar això s'han fet diversos experiments. Per exemple, quan el nen ja ha nascut, li posen la veu de la seva mare filtrada de manera que sembla escoltada des de dins l'úter. El nen la distingeix.

Com ja hem dit abans, quan un nen surt de l'úter matern rep un "shock" bastant fort. I és que passa d'estar acostumat a l'úter, que el protegeix del món exterior i on ell s'hi sentia molt bé, al món exterior, sense cap protecció. Aleshores, el que busca el nen és el contacte corporal amb la seva mare. Algunes mares tracten amb més afecte les filles que els fill i, sense donar-se'n compte, són més afectuoses amb les nenes que amb els nens. Aquests, que igualment desitgen contacte corporal, se senten reprimits d'aquesta satisfacció, i això repercutirà en els anys posteriors. Un cas ben clar és el dels nens orfes, que no han estat mai o han estat poc en contacte corporal amb altres persones. Això fa que, quan els agafen en braços, es notin estranys.

El contacte corporal que té un individu des de petit també influeix en el teu comportament sexual. Els individus que, de petits, han estat privats de contacte corporal no acostumen a ser gaire hàbils en l'acte sexual, mentre que les nenes privades des de molt petites d'aquest contacte desitgen realitzar l'acte sexual més pel fet de tenir contacte corporal que pel fet del plaer sexual.

12. INDICADORS DEL CARÀCTER DE LES PERSONES

L'indicador més fiable del caràcter d'una persona és la manera en què aquesta es mou. La rapidesa en què fa les coses, l'eficàcia, la força, la posició del cos i altres factors ens indiquen com és aquesta persona.

Un exemple molt clar és l'acte de caminar. Si veiem un home que camina amb impuls, posant els talons amb força al terra mentre camina, podem deduir que és decidit. En canvi, si veiem un home que es fixa molt per on camina, va lentament i té poc impuls, podem pensar que és un home poc decidit.

Un altre exemple és el dels malucs. El fet d'aixecar molt els malucs dona la impressió de confiança en un mateix. Si, al mateix temps, es produeix una lleu rotació, estem davant d'algú gentil i desenfadat. I si a això li afegim més ritme, més èmfasi i una figura en forma de guitarra, obtindrem la forma de caminar que, en una dona, fa girar els homes al carrer.

En aquest cas l'important no és l'acte de caminar, sinó la manera com es camina. El sistema elaborat per estudiar la forma en què es fan les coses, que és un gran indicador del caràcter d'una persona, es diu "esforç-forma".

13. UNA HISTÒRIA FICTÍCIA

Vaig tancar la porta amb suavitat i vaig sortir de casa. Aquell dia havia dedicat molt de temps a llegir "La comunicació no verbal" i ja n'estava fins al capdamunt d'estar tancat a casa, encara que el llibre no em desagradava. Eren les deu en punt. Vaig dirigir-me cap al pub, caminant de forma regular i recta, bastant de pressa. Aquell dia anava bastant decidit.

Només arribar a la porta, vaig trobar-me un home amb una barba d'un quatre dies. Semblava mig adormit, ja

que es movia molt lentament. Vaig veure que tenia un petit sobre amb una substància blanca a la mà. Ell també va veure que jo el veia i, llançant-me una mirada amenaçadora, em va dir amb els ulls que me n'anés immediatament. També va arrufar les celles i va fer una ganyota amb la boca, fent-me entendre que aquell dia no estava d'humor.

Vaig entrar. Allà dins hi havia gent desconeguda per a mi (no havia freqüentat aquell pub gaires vegades i no coneixia la gent que hi anava). Se sentia música de fons. Des de l'altra punta de la barra, vaig fer una llarga mirada al cambrer, cridant-li l'atenció. Aleshores va venir cap a mi i em va preguntar "què posarem?". "Una aigua mineral natural", li vaig dir. L'home va obrir molt els ulls, d'una forma no gaire habitual, suposo que allò que li havia demanat no li demanava gairebé ningú. Quan em va donar l'ampolla li vaig donar un bitllet de cinc mil pessetes, perquè no tenia canvi. Quan em va tornar el canvi no em va dirigir cap mirada, mirava al fons i d'una forma poc habitual, i això em va fer sospitar d'ell. Vaig comprovar el que m'havia donat, i vaig adonar-me que s'havia "descuidat" un bitllet de mil pessetes. "Escolti, s'ha descuidat un bitllet", li vaig dir arrufant les celles, donant a entendre que allò no m'havia agradat gaire. L'home es va rascar la galta i em va demanar que el perdonés, ja que era molt despistat i em va dir que allò no tornaria a passar.

Aleshores vaig anar a asseure'm. Primer vaig fer una mirada general, comprovant que allà no hi hagués cap conegut. I no n'hi havia cap. Però cap al fons hi havia una noia molt atractiva que m'estava mirant des de feia estona. Vaig preguntar-me què devia estar pensant de mi, perquè jo mai havia tingut èxit amb les noies. Vaig caminar lentament, amb les mans a la butxaca i mirant el terra, demostrant la timidesa que sempre m'ha caracteritzat. Quan em vaig asseure al seu costat, la noia em va dedicar un somriure. "Hola", li vaig dir tímidament. Ella em va preguntar com em deia, i vam començar una conversa. Vam parlar de filosofia, el meu tema preferit, i d'altres temes com la música, la televisió, els llibres, l'escola, l'estiu, etc.

A mida que anava parlant amb aquella noia tan maca vaig notar com estàvem galantejant de forma descarada. Tots els gestos que fèiem, un per un, els havia llegit hores abans a "La comunicació no verbal". I això em va fer content, perquè era el que jo volia.

Jo m'anava estirant els mitjons i tocant els cabells, i ella es tirava els cabells cap enrere suaument, mentre que simulava arreglar-se la roba. Vaig notar com la mirada li brillava, la cara se li tornava una mica vermella i el llavi inferior li sobresortia més del compte. També m'estava ensenyant el palmell de la mà. A partir d'aleshores vam deixar de parlar dels temes tradicionals i vam parlar d'amor. I al cap de poc jo em vaig aixecar, ella es va aixecar i, sense treure'ns la vista de sobre, ens vam besar davant de tothom.

Mentrestant, algú m'estava tocant l'espatlla amb el dit, tot dient-me "què hi fas aquí?". Aleshores em vaig despertar, i em vaig trobar assegut a la tombona de la meua habitació, amb el llibre de "La comunicació no verbal" a la mà, la ràdio engegada i el meu pare darrere meu, amb els ulls entreoberts, preguntant-me què hi feia allà a les tres de la matinada.